

Talen weer boven de horizon?

Van NAP naar NaB

Op 22 november jl. werd – als plechtig sluitstuk van een studiedag over knelpunten in het vreemdetalenonderwijs – door staatssecretaris Netelenbos het Nationaal Bureau moderne vreemde talen (NaB-mvt) ingesteld. Het NaB, dat is ondergebracht bij de SLO in Enschede, vormt de logische opvolger van de zogeheten Taakgroep van het Nationaal Actieprogramma moderne vreemde talen (NAP-mvt), dat tijdens het Taalcongres 1996 ten grave werd gedragen. In deze bijdrage wordt uiteengezet waar het bureau voor staat, wat het gaat doen en hoe het gaat opereren.

Vreemde talen hebben een plaats in de meest uiteenlopende vormen van onderwijs. Ze zijn voor Nederland dan ook van wezenlijk belang. Vragen rond kwantiteit en kwaliteit vereisen structureel aandacht. Die ontbreekt echter. Het eindrapport van het Nationaal Actieprogramma Moderne Vreemde talen maakte dat duidelijk. Dit actieprogramma behelsde een samenhangend pakket van maatregelen met als doel het bevorderen van een goede taakverdeling tussen alle voorzieningen voor het vreemdetalenonderwijs. Daarnaast moest het de kwaliteit stimuleren van al het vreemdetalenonderwijs dat in Nederland gegeven wordt. Activiteiten in dit kader werden onder meer in samenwerking met het bedrijfsleven en verzorgingsinstellingen ontwikkeld. In zijn algemeenheid kan geconcludeerd worden, dat de Taakgroep die uitvoering gaf aan het NAP-mvt er binnen de bestaande randvoorwaarden redelijk in geslaagd is een flink aantal voorheen los van elkaar functionerende actoren op het gebied van het vreemdetalenonderwijs in een functionerend netwerk van vraag, aanbod en expertise samen te brengen. Het ging daarbij om een gecompliceerd en divers gebied: longitudinaal in primair, secundair en tertiair onderwijs, over de volle breedte van algemeen regulier, beroeps-, commercieel en bedrijfsonderwijs.

Op het Taalcongres 1996 onthief staatssecretaris mevrouw Netelenbos de Taakgroep van haar taak. Ze stelde ons toen enigszins teleur door niet aan te geven op welke wijze de ontwikkelingen die door het NAP in gang waren gezet een vervolg zouden krijgen en hoe het belang van vreemde talen behartigd zou blijven worden. In de maanden die volgden hebben Gerard Westhoff en ik in nauw overleg met het departement de inhoudelijke en organisatorische kaders voor een nieuwe voorziening ontwikkeld. Die is in november 1996 door de staatssecretaris gepre-

senteerd: het Nationaal Bureau Moderne Vreemde Talen (NaB-mvt). Hieronder gaan we kort in op de taken van het bureau, zijn functie ten opzichte van andere actoren en de werkwijze. Het betreft een klein bureau, voorlopig slechts bekostigd voor 0,5 weektaak maar met een ambitieuze taakstelling. Naast Gerard Westhoff en mijzelf maakt Rita Adolfs er deel van uit. Een zware raad van advies moet de impact van hun activiteiten vergroten.

Primaire taken

De staatssecretaris onderscheidt drie hoofdtaken.

- Bij de uitvoering van vernieuwingen als de basisvorming, het studiehuis en de SVM-operatie in het mbo, is specifieke aandacht voor talen nodig. Het gaat dan niet alleen om eindtermen, leerplannen, toetsen, examens en leermiddelen, maar ook om opleiding en nascholing. Het is de taak van het NaB-mvt om tussen de betrokkenen afstemming en samenhang te organiseren en verder in het proces van beleidsontwikkeling tot en met beleidsuitvoering een signalerende, stimulerende, informerende, adviserende en bemiddelende rol te spelen.
- Inzichten op het terrein van de vakdidactiek moderne vreemde talen ontwikkelden zich snel. Veel van deze kennis is echter verspreid over vakgroepen, onderzoekers en niet te vergeten leraren, die uit hun dagelijkse praktijk een schat aan ervaring hebben. Deze kennis betreft alle onderwijssectoren inclusief de particuliere opleidingen. Het bij elkaar brengen van die kennis en het stimuleren van verdere kennisontwikkeling opdat alle betrokkenen hun taken efficiënter en met meer rendement uit kunnen voeren, is ook een taak van het NaB-mvt.
- In het onderwijs is een proces gaande waarbij niet alleen de onderwijsinhoud en de relatie tussen school en leerling belangrijke wijzigingen ondergaan, maar waarin ook de relatie tussen overheid, besturen, gemeenten, scholen, ouders en anderen essentieel verandert. Scholen krijgen meer verantwoordelijkheid, de overheid houdt zich op grotere afstand en concentreert zich op het scheppen van voorwaarden. Nieuwe instituties als procesmanagements moeten de implementatie van de gewenste vernieuwing mede vorm geven. Een belangrijke vraag die het NaB-mvt mee moet helpen beantwoorden is welke voorwaarden voor goed vreemdetalenonderwijs in deze situatie door de overheid gecreëerd moeten worden.

Betrokkenen

Om deze taken adequaat en efficiënt uit te kunnen voeren, onderhoudt het NaB contacten met het veld,

voornamelijk via organisaties als de Vereniging van Leraren in Levende Talen, Stichting Engels, Vereniging Spaans op School, Stichting Duits, Vereniging Talendocenten in het HBO, Vereniging van Schoolleiders en AOB (voorheen ABOP/NGL), *deskundigen* via de organisaties van opleiders, de onderzoeksinstituten, verzorgingsinstellingen en uitgevers, de *overheid* via de velddirecties en inspectie, *degenen die belast zijn met implementatie van beleid*, zoals de procesmanagements en instanties met een (deels) vergelijkbare functie zoals het COLO en de BVE-Raad en *anderen*, waaronder Europees Platform, Expertisecentrum Duits, Nuffic, CIBB, HBO-Raad, Stichting Promotie Talen, Talenacademie, Werkgevers- en Werknemersorganisaties, Economische Zaken, Fenedex en de politiek.

Uitwerking naar functie

Het NaB-mvt krijgt géén eigen sturende taak. Die ligt met name bij procesmanagements en overheid. Evenmin voert het NaB eigen projecten uit. Dat blijft een taak van de verzorgingsstructuur, de opleidingen, universiteiten, nascholingsinstellingen e.d. De functie van het NaB is vooral tussen de betrokkenen afstemming en samenhang te organiseren en verder in het uitvoeringsproces een stimulerende, informerende, doorgevende, adviserende en bemiddelende rol te spelen. Die rol is ten opzichte van de verschillende actoren niet dezelfde. Wel is voor alle relaties de interactie een wezenlijk kenmerk. Het verschil zit in inhoudelijke accenten. Ten opzichte van de procesmanagements en de overheid ligt het accent van de activiteiten van het NaB op informeren, signaleren en adviseren. De lijn van de veldorganisaties naar de voorziening toe kan gekarakteriseerd worden als 'breed en diep volgen'. Naar het veld toe gaat het

vooral om het (laten) organiseren van informatie-, kennis- en deskundigheidsoverdracht. Aan de deskundigen zal het NaB behoeften, vragen, problemen e.d. doorgeven, zodat die op ontwikkelingen kunnen anticiperen. Tevens kan het NaB een (mogelijk ook financieel) bemiddelende rol spelen bij het aanpakken van kwesties die om een antwoord of oplossing vragen. Vanuit de deskundigen naar het NaB toe ligt het accent vooral op het (laten) dissemineren van geproduceerde kennis en inzichten.

Raad van advies

Om de legitimering en impact van het NaB te versterken, wordt een gezaghebbende, onafhankelijke raad van advies ingesteld. Daarvoor worden benaderd namens het bedrijfsleven de heer Blankert (voorzitter VNO/NCW), namens de universitaire wereld de heer Van Els (rector magnificus KUN), voor het terrein van het wetenschappelijk onderzoek mevrouw Boekaerts (hoogleraar instructietheorie en -technologie en lid van de programmaraad onderwijsonderzoek), voor het hbo de heer Franssen (burgemeester van Zwolle en voorzitter van het vernieuwingsfonds hbo), voor het BVE-veld mevrouw Ginjaar (voorzitter ACOA), namens Economische Zaken en politiek mevrouw Van Rooy (lid Tweede Kamer en oud-staatssecretaris EZ), voor de inspectie de heer Mertens (inspecteur-generaal) en tenslotte namens het 'veld' de heer Tichelaar (voorzitter AOB, voorheen ABOP/NGL).

Tenslotte

Een voorziening als het NaB is nieuw in haar soort. Het lijkt ons daarom niet verstandig haar voor onbepaalde tijd in te stellen. De voorziening moet haar bestaansrecht bewijzen. Duidelijk moet worden dat de betrokkenen, maar met name de procesmanagements en de overheid inderdaad van een dergelijke voorziening profiteren. De voorziening is dan ook voorlopig ingesteld voor de periode tot en met 31 december 1998. Aan het eind van deze periode wordt op grond van een evaluatie vastgesteld of en, zo ja, in welke vorm het werk van het NaB moet worden voortgezet. Die evaluatie sluit niet alleen de inhoud en werkwijze in, maar ook de omvang in bemensing. Inhoudelijk dient het NaB niet, zoals dat bij de Taakgroep het geval was, beoordeeld te worden op de mate waarin het erin geslaagd is zijn activiteitenprogramma te realiseren, maar op de opbrengst voor de betrokkenen.

Dirk Tuin

Studeerde Spaans aan de Rijksuniversiteit Groningen. Sinds 1979 werkzaam bij de SLO, onder meer als projectleider van het experiment Spaans en als hoofd Veld-advisering. Van 1992 tot 1996 secretaris van het NAP-mvt en sinds november

1996 coördinerend beleidsadviseur van het NaB. Publiceerde in verschillende bladen en tijdschriften over taalbeleid. Adres: NaB-mvt, Postbus 2061, 7500 CB Enschede, 053-4840418.

1992 tot 1996 secretaris van het NAP-mvt en sinds november